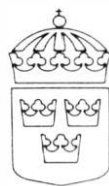

Motion till riksdagen

1988/89:L3

av Allan Ekström (m)

med anledning av prop. 1988/89:9 om dödsboäggande
och samäggande av jordbruksfastighet m.m.

Mot.
1988/89
L3—8

Propositionen bygger i allt väsentligt på betänkandet Dödsboäggande och samäggande av jordbruksfastighet m.m. (SOU 1987:2). De i betänkandet behandlade frågorna är delvis av mycket invecklad beskaffenhet och berör – betraktade från rent rättslig synpunkt – sådana fundamentala värden som äganderätt och arvsrätt. Det är därför särskilt tillfredsställande att betänkandet – som undertecknats av företrädare för de fyra största riksdagspartierna – är enhälligt.

På några punkter avviker propositionen emellertid från betänkandet. Två av dessa avvikelser utgör grunden för min motion. Det gäller till en början frågan om *delgivning* med dödsbo som äger jordbruksfastighet. Bakgrunden är att det enligt propositionen, som här följer betänkandet, kan dröja viss tid (maximalt fyra år efter utgången av det kalenderår då dödsfallet inträffade) innan dödsboet avvecklat sitt fastighetsinnehav och att det under den sålunda föreliggande avvecklingsfristen uppkommer anledning att träda i förbindelse med dödsboet. I sådant fall gäller i dag att delgivning av handling måste ske med *envar* delägare. Skulle någon av delägarna "sitta i boet" får delningshandlingen emellertid överlämnas till denne, med verkan att delgivning skett för dödsboets räkning. Denna undantagsregel upphöjer departementschefen till huvudregel. Delgivning med vilken delägare som helst tillerkännes sålunda verkan gentemot samtliga dödsbodelägare. Som framhållits i remissyttranden av bl.a. domstolar, Sveriges advokatsamfund och Lantbrukarnas riksförbund skapar en sådan ordning risk för allvarliga rättsförluster.

Antag att en delägare på grund av hög ålder bor på åldersdomhem. Att tillerkänna delgivning med henne laga verkan för hela kretsen av dödsbodelägare framstår som stötande från rättssäkerhetssynpunkt. Som Advokatsamfundet framhållit torde skadeståndsansvar kunna drabba den delägare som blivit delgiven, om vederbörande inte fullgör sin skyldighet att underrätta övriga delägare. Den klandrade regeln har icke hämtats från betänkandet, vari föreslagits andra åtgärder för att minska de i och för sig föreliggande olägenheterna av delgivning med dödsbo. Den omständigheten, att efterlevande make (oftast hustrun) enligt den nya arvsordningen som regel är ensam dödsbodelägare – de gemensamma barnen är häpnadsväckande nog icke dödsbodelägare i boet efter sin först avlidne förälder (oftast fadern) –

begränsar för övrigt behovet av en speciell reglering. Den föreslagna ändringen av 9 § delgivningslagen bör således icke genomföras.

Som framgått skall dödsbo vara pliktigt att *avveckla sitt fastighetsinnehav* inom viss tid. Vad händer om dödsboet ej åtlyder denna föreskrift? I betänkandet hade föreslagits att tingsrätten skall förordna om tvångsförsäljning. Departementschefen finner – med stöd av remissyttranden – förslaget alltför ingripande och förordar i stället att "tillsynsmyndigheten får vid vite förelägga dödsboet att fullgöra sin skyldighet". Som tillsynsmyndighet föreslås lantbruksnämnderna, åt vilka även anförtros uppgiften att förelägga vitet. Överklagande av vitesbeslutet skall enligt förslaget ske direkt hos kammarrätten.

En sak är föreläggande av vite, en annan sak är själva utdömandet. Enligt uttalande i propositionen (s. 19) är meningen att proceduren för utdömande skall följa 6 § viteslagen, vilket innebär att länsrätt blir första instans.

Som departementschefen själv framhåller talar ärendets kvalitet – civilrättsliga överväganden – till förmån för allmän domstol, dvs. tingsrätt. Det är därför förvånansvärt att han ändå – utan åberopande av skäl – anser förvaltningsdomstol ha kompetens att handha uppgiften i fråga. Förslaget till 18 kap. 7 § ärvdabalken bör följaktligen kompletteras med den föreskriften att prövningen av frågan om utdömande av vitet skall handhas – ej av länsrätt utan – av tingsrätt. Det är möjligt att allmän domstols handhavande av utdömande av vite bör föranleda ändring rörande handläggningen av föreläggande av vite. Detta spörsmål får övervägas närmare inom utskottet. Se även 24 och 25 §§ förslaget till produktsäkerhetslag (prop. 1988/89:23).

Det föreslås slutligen ett tillägg till jordförvärvslagen (4 § p. 5), för vilket stöd icke kan hämtas i betänkandet. Till befogenheten av denna ytterligare inskränkning i avtalsfriheten tar jag inte ställning här.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag

1. att riksdagen avslår det föreslagna tillägget till 9 § delgivningslagen (1970:428),
2. att riksdagen förser 18 kap. 7 § ärvdabalken med det tillägget att prövning av utdömande av vite skall handläggas av tingsrätt.

Stockholm den 20 oktober 1988

Allan Ekström (m)